

Som lærebog for studerende og andre der skal i gang med at analysere medieinterviews og lignende former for formel og institutionaliseret sproglig interaktion, mener jeg at bogen er glimrende: klar, instruktiv og virkelig omfattende i de kategorier den gennemgår – og byggende på et væld af gode og instruktive eksempler.

Men ifølge forordet har bogen jo også et videre sigte, som selve titlen »Replik til journalistikken« angiver. Den vil i kritisk dialog med dem der interviewer – give »et fagligt modspil« til de udøvende journalister, og til interviews der »i værste fald« kan være »samfundsskadelige«. Og den vil gerne kunne yde hjælp til de personer, der lader sig interviewe, så de i højere grad kan matche journalisterne mht. »viden og forudsætninger«. I de sidste afsnit foreslås tilsvarende en række samfunds- og presseavgivnings tiltag. Her bliver der efter min vurdering foretaget (kort)slutninger fra mikroniveauet til midi- og makroniveauet uden tilstrækkelige teoretiske og metodiske funderinger og mellemregninger. Endvidere er en meget stor del af de interaktionsmekanismer, der analyseres i bogen, ubevidste for parterne, og man mangler refleksion over sammenhængen mellem disse mekanismer og så de bevidste strategier og teknikker, som den professionelle interviewer faktisk behersker og gør brug af – og som man bl.a. kan få indsigt i gennem de professionelle lærebøger i interviewteknik for journalister.

Skulle intentionen om at give en konstruktiv »replik til journalistikken« gennemføres for alvor, så ville det være særdeles interessant og relevant hvis Mie Femø Nielsen i en follow up til den foreliggende bog, ville konfrontere resultaterne af sine CA-funderede gennemgang med nogle moderne lærebøger i journalistisk interviewteknik.

*Peter Harms Larsen, professor
Journalistik, Syddansk Universitet*

Ove K. Pedersen, Peter Kjær, Anders Esmark, Maja Horst, Erik Meier Carlsen: *Politisk journalistik. Center for Journalistik og Efteruddannelse og Ajour, Århus 2000. 331 sider.*

Forskergruppen har analyseret forandringen i den politiske journalistik i Danmark med hovedvægt på 4 danske dagblade i perioden 1958 – 98. Hovedpointen er, at der er sket en selvstændiggørelse

af journalistikken fra de politiske institutioner. Hvor man i 50'erne refererede flittigt fra folketinget og politiske møder, er politikken i dag især præsenteret som *dialogjournalistik*, dvs. at journalisterne foranstalter et virtuelt møde, hvor forskellige aktører og kilder kommer til orde med journalisten som ordstyrer (dialogjournalistik). Herved har medierne fået stor indflydelse på den politiske dagsorden, dvs. hvad der tages op og hvordan det vinkles. Medierne er ikke længere afhængige af, om der er sket noget konkret i verden. Journalisten kan selv ved hjælp af en telefon konstruere sine nyheder i form af udtalelser.

Projektet har et bredt spektrum af empiri: 20 kvalitative interview med journalister, politikere mfl., et spørgeskema til Folketingets medlemmer og ministre samt de fornævnte grupper, en historisk analyse af journalistikkens og mediepolitikens offentligt formulerede selvforståelse, en indholdsanalyse af én uges politiske artikler i de tre store morgenaviser og *Aktuelt* i henholdsvis 1958, 78 og 98 samt tre udvalgte eksempler på mediestorme.

De forskellige kapitler med funktionsanalyser er hver for sig indsigtsgivende, men de virkelig tunge og interessante pointer kommer fra de tre kvalitative indholdsanalyser. Især den historiske (kapitel 5 om dialogjournalistikken) er interessant, idet man her meget udførligt får dokumenteret hvilke ændringer i indhold, kilder, aktører og journalistroller, der har været i perioden. De tre cases er noget mere subjektive i fortolkningen, hvad der, måske ganske uberettiget, rejser tvivl om, hvad det er projektet har dokumenteret. Fx. en kategorisk dom som den side 240: En medieorkan forudsætter at der er sket noget faktisk og der foretages en afsløring. Hvordan kan de vide dette ud fra én case? – Et modeksempel: En af seneste 5 års største medieorkaner fra marts 1998 om den britiske kogalskab, var foranlediget af en *offentlig udtalelse* fra den britiske sundhedsminister: Det kunne ikke udelukkes, at galskaben kunne overføres til mennesker. Det var i al udskyldighed, hvad alle hans eksperter sagde, men konteksten satte mediebarometret på orkan.

Det er meget fortjenstfuldt, at projektet er sat i værk og dokumenteret gennem denne og en tidligere udgivelse. Det er trist at det ofte er meget abstrakt formidlet, hvad der klart svækker dets muligheder som lærebog på uddannelserne og i journalistverdenen. Jeg savner også et internationalt perspektiv. Den samme tendens til selvstændiggørelse fra de parlamentariske processer er

konstateret i mange andre lande og det lægger op til endnu to spørgsmål jeg gerne havde set diskuteret: *Hvorfor* er det sket, og hvad er *konsekvenserne* for mediebrugerne og demokratiet?

Og her bliver jeg faktisk godt sur, for i gruppens iver for gå imod den almindelige bekymrings- og forfaldsopfattelse af forholdet mellem medier, borgere og demokrati, konkluderer de i prologen og på bagsiden at: »Stik mod manges opfattelse spiller journalistikken i dag en positiv rolle i den demokratiske proces«. – Påstanden står fuldstændig udokumenteret. Bogen fremhæver flere steder, at selvstændiggørelsen måske er et produkt af konkurrencen imellem medierne, men det diskuteres ikke nærmere. Her ligger ellers et par demokratiske vagthunde begravet, for som påpeget i flere læseranalyser i Danmark og af en række debatbøger internationalt, så er mediernes tilbøjelighed til at skifte fokus fra politikens indhold til dens proces, dvs. at beskrive politikerne som personer i konflikt i et evigt strategisk spil med til at skabe politikerlede og manglende interesse for at læse om politik i aviserne. Og videre: Det konstateres, at der er sket et skift fra at diskutere strukturelle problemer i samfundet (1958) til i høj grad at fokusere på magtkampe og enkeltsager. Samfundets problemer skyldes i dag (i følge medierne) ukvalificerede eller svigagtige enkeltpersoner. Det belyses via spektakulære, men ofte meget tilfældigt opståede enkeltsager, der påvirker den politiske proces i usaglig retning, jvf. V's lancering af de kirurgiske ventelister som Danmarks største sundhedsproblem. I USA – der jo gennem mange år har vist, hvad der venter sig på mediefronten i Europa 10-30 år før det rammer os – er præsidentvalget blevet en tvækamp mellem to sælgere og den nationale politik et spørgsmål om symbolske handlinger, der egner sig til tv, som fx. en krig mod Irak.

Ove Kaj Pedersen vil sikkert sige, at jeg forholder mig normativt til demokratiet. Jeg vil kalde det en konsekvensorienteret analyse af forholdet mellem medier, politik og borgere. Jeg kan til nød acceptere, at projektet nægter at trække disse »hvorfor og hvad vil ske«-perspektiver. Men så må de holde sig fra den naive begejstring over, at medierne nu til en vis grad – og ganske ansvarsfrit – kan tryne politikerne og sætte de mest populistiske sager på dagsordenen. Som eksemplerne fra USA viser, har jeg svært ved at se det som et entydigt demokratisk fremskridt. Borgerne er i hvert fald reduceret til det, som oplysningsfilosofferne frygtede, da man indførte det parlamentariske

indirekte demokrati. Vi er reduceret til stemmekvæg med journalister som hyrdehunde. At fastslå hvem der er hyrden eller kvægflokkens ejer, kræver mere forskning.

*Jørgen Poulsen, professor
Journalistik, Roskilde Universitetscenter*

Lars Qvortrup (red.): *Mediernes 11. september*, København: G.E.C. Gads Forlag, 2002. 189 s., 249 kr.

Det har været interessant at følge mediernes dækning af årsdagen for angrebet på World Trade Center. Som bekendt blev også Pentagon angrebet og et fjerde kapret fly, tilsyneladende med kurs mod Capitol, styrtede ned. Mediedækningen har været massiv, men i alle medier er 9-11 (som amerikanerne kalder terroraktionen) blevet synonym med Twin Towers kollaps.

Således også i antologien *Mediernes 11. september*, der analyserer pressens dækning af begivenhederne fra d. 11. september 2001 og nogle måneder frem. Årsagen er naturligvis, at CNN var tilstede få minutter efter at nordtårnet var blevet ramt og at kollisionen med sydtårnet blev transmitteret *live* til hele verden ligesom den efterfølgende kollaps af de to tårne. Det var altså langt de mest dramatiske, grupp vækkende og spektakulære billeder samtidig med at stedets og tårnenes symbolværdi var enorm.

Bogen indledes med en artikel af Carsten Jensen, baseret på hans refleksioner i Politiken i de nærmeste uger efter attentatet og 3½ måned senere. Han vender sig kraftigt mod sammenligningen med angrebet på Pearl Harbor, som »havde en militær, strategisk og politisk logik«(s.14), mens han i første omgang opfatter angrebet på WTC som »en gåde« og »en forpremiere på Armageddon«(s.16). Siden reflekterer han over fundamentalismens årsag og væsen, og hvordan man bekæmper den. På den ene side afviser han venstrefløjens opfordring til selvransagelse og sammenligningen med Babelstårnet, på den anden side peger han på vores »skæbnefællesskab« med resten af jordens befolkning og nødvendigheden af at bekæmpe fattigdommen. Til sidst opfordrer han, på baggrund af at Talebanstyret i mellemtiden er faldet, til forsoning og at opgive forestillingen om »et uudgrundeligt dæmonisk 'dem'«(s.25) overfor 'os'. Mens Carsten Jensen i sin artikel således